

GROEIPAKKET AAN ZET

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W <http://www.serv.be> – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Advies op eigen initiatief

Decretale opdracht SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)

Goedkeuring raad 29 januari 2024

Contactpersoon Kristel Bogaerts kbogaerts@serv.be

Mevrouw Hilde Crevits
Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Consciencegebouw
Koning Albert II laan 15
B-1210 Sint-Joost-ten-Node

Groepakket aan zet

Mevrouw de minister

De SERV volgt de ontwikkelingen rond het Groeipakket nauw op. Het Groeipakket is vanuit het oogpunt van de Vlaamse sociale partners immers een belangrijk beleidsinstrument voor de ondersteuning van alle gezinnen met kinderen.

Het Groeipakket is nu vijf jaar operationeel. Dat is voor de sociale partners een uitgelezen moment om terug te kijken op de opbouw en de uitvoering van het Groeipakket.

De SERV maakte een eigen [evaluatie rapport](#) vanuit het gezichtspunt van en de impact voor de gezinnen, grotendeels op basis van bestaand onderzoek en cijfermateriaal. Daarmee is deze oefening complementair aan de [evaluatie uit 2021 van het Agentschap Opgroeien](#) en aan de monitoring in de [dashboards van het Agentschap Opgroeien](#).

De SERV formuleert op eigen initiatief aanbevelingen om het Groeipakket op een aantal punten inhoudelijk en operationeel bij te sturen via zes strategische hefboomen: (1) het versterken van de sociale toeslag, (2) het vermijden van inkomens- en promotievallen, (3) het beperken van bijkomende kindkosten die gepaard gaan met tewerkstelling, (4) een blijvende inzet op een performante uitvoering van het Groeipakket, (5) het werken aan een langetermijnvisie en (6) een uitgesproken plaats van het Groeipakket in een breed en geïntegreerd gezinsbeleid.

De SERV roept de beleidsmakers op tot een ruim debat om te komen tot oplossingen met middenveld, academici en beleidsmakers.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Danny Van Assche
voorzitter

Inhoud

Krachtlijnen	5
Advies	7
1. Groeipakket als basispijler	8
2. Sterke sociale toeslag	9
3. Inkomensvallen bannen	10
4. Extra kindkosten door werk opvangen	13
5. Groeimarge in performant uitvoeren	14
6. Beleid maken met de blik vooruit	17
7. Groeipakket als deel van geïntegreerd gezinsbeleid	20

Krachtlijnen

Het Groeipakket geldt als een krachtig en uniek beleidsinstrument binnen het geïntegreerd gezinsbeleid voor de ondersteuning van alle gezinnen met kinderen en de bestrijding van kinderarmoede.

Rekening houdend met een aantal actuele noden van de gezinnen en de uitdagingen van de samenleving als geheel, en van de arbeidsmarkt in het bijzonder, is het voor de SERV belangrijk om het Groeipakket op een aantal punten inhoudelijk en operationeel bij te sturen. De SERV roept de beleidsmakers op tot een ruim debat om te komen tot oplossingen met middenveld, academici en beleidsmakers.

De SERV identificeert volgende belangrijke strategisch hefboomen.

- **Versterken van de sociale toeslag**

Een betere dekking van de minimale kosten van kinderen berekend via referentiebudgetten, vormt de leidraad voor het verder versterken van de sociale toeslag van het Groeipakket via een gerichte verhoging. Dat versterkt het inkomen van de gezinnen met beperkte gezinsinkomens.

- **Vermijden van inkomens- en promotie vallen**

Gezinnen mogen zich geen zorgen hoeven te maken over een mogelijke negatieve impact op het netto gezinsinkomen door (extra) tewerkstelling of promotie. Daarom moeten de harde inkomensgrenzen van de sociale toeslag vervangen worden door een fijnmazige uitfasering van de sociale toeslag met een bepaald percentage van zodra het inkomen een gestelde inkomensgrens overschrijdt.

- **Kinderopvangkosten beter compenseren**

De gezinnen met een laag inkomen moeten extra ondersteund worden via het verlagen van participatiedrempels voor de kinderopvang en voor de arbeidsmarkt. Dat is te realiseren met een hervorming van de kinderopvangtoeslag tot een toeslag voor alle vormen van formele opvang voor baby's en peuters en is gericht op gezinnen met een beperkt inkomen.

- **Verder groeien in performant uitvoeren**

Beleidskeuzes en de bijhorende rechten hebben aandacht voor administratieve haalbaarheid, inclusiviteit en eenvoud, zowel voor de gezinnen als voor de uitbetalingsactoren. Het Agentschap Opgroeien en het VUTG werken aan bijkomende datastromen om de uitbetaling van het Groeipakket nog verder te verbeteren en automatiseren. Dat zijn positieve evoluties. Daarnaast is er ook

dringend nood aan de diepgaande evaluatie van de werking van het uitbetalingslandschap.

- **Een stabiel en consequent uitgevoerd budgettair kader**

De SERV evalueert de bestaande budgettaire evolutie als onvoldoende. Het Groeipakket heeft nood aan een budgettair kader dat stabiel en consequent wordt uitgevoerd om gezinnen ook op langere termijn relevant te blijven ondersteunen in functie van de ruime doelstellingen van het Groeipakket en de vele noden van kinderen.

- **Gedragen en onderbouwd beleidskader**

Het aanpassen en bijsturen van het Groeipakket vraagt een ruim tijdspad dat toelaat een globale en onderbouwde oefening over het Groeipakket te maken. Er moet vertrokken worden vanuit data-gedreven evaluaties en simulaties. De beleidsvoorstellen voor aanpassing moeten breed gedragen worden vanuit politieke, academische én maatschappelijke hoek. Een sterke betrokkenheid via medebeheer van de sociale partners is wenselijk, onder meer met het oog op het stroomlijnen van de combinatie gezin en werk.

- **Het Groeipakket in een breed en geïntegreerd gezinsbeleid**

Gezinnen moeten breed ondersteund blijven met een geïntegreerd beleid gericht op het welzijn van kinderen en gezinnen. De kinderopvang speelt daarbij een sleutelrol. In het geïntegreerd gezinsbeleid is ook aandacht nodig voor zowel het zuiver houden van de doelstellingen van ieder instrument als voor versterkende verbindingen tussen verschillende delen van het gezinsbeleid en tussen de betrokken beleidsniveaus en organisaties. Rond deze transversale aanpak werden en worden er al interessante stappen gezet.

Advies

De SERV presenteert op eigen initiatief een advies over het Groeipakket. In het advies over het Programmadecreet Begroting 2023 nemen de sociale partners expliciet een engagement op om in 2023 binnen de SERV grondig overleg plegen over een evaluatie van het Groeipakket en mogelijke aanpassingen en aanbevelingen naar de beleidsperiode 2024 - 2029. Het Groeipakket wordt daarbij als een belangrijk instrument gezien voor de ondersteuning van gezinnen en de strijd tegen armoede. Hierbij zal ook aandacht gaan naar de uitdagingen voor de gezinnen met kinderen om arbeid en gezin te combineren. De raad ziet dit ook als een deel van de meersporenaanpak, die onder andere in het ['Iedereen aan Boord'-akkoord](#) en het [VESOC akkoord 'Alle Hens Aan Dek'](#) expliciet aan bod komt. In deze akkoorden werd door de sociale partners aangekondigd dat zij willen onderzoeken hoe de belemmeringen tot activering binnen het groeipakket kunnen worden weggewerkt. De SERV wil met dit advies bijdragen aan de toekomstige vormgeving en organisatie van het Groeipakket met een positieve impact op gezinnen, en de maatschappij, inclusief de arbeidsmarkt. Het Groeipakket is een krachtig beleidsinstrument voor gezinnen met kinderen.

Het Groeipakket is voor de SERV verbonden met een aantal sociaal-economische thema's zoals de ontwikkeling en welzijn van kinderen, inkomens en (kans)armoede van gezinnen en actieve deelname aan de arbeidsmarkt.

De SERV hecht veel belang aan een onderbouwde toekomstvisie die gebaseerd is op feiten en onderzoek. De SERV vond het daarom nodig de [evaluatie van het Groeipakket door het Agentschap Opgroeien](#) uit 2021 aan te vullen. De evaluatie door het Agentschap Opgroeien werkt met cijfermateriaal uit (voornamelijk) authentieke administratieve bronnen en formuleert conclusies rond de correcte uitvoering van de regelgeving, de opname van rechten door de gezinnen (o.a. via de automatische toekenningen), het opsporen van anomalieën in de regelgeving of van structurele of operationele problemen die aangepakt moeten worden. De SERV-evaluatie bekijkt de werking van het Groeipakket aanvullend vanuit het oogpunt van de gezinnen met een secundaire analyse en lezing van de administratieve gegevens, academische analyses, gesprekken met stakeholders en enkele beleidssimulaties.

Het voorliggende advies is een antwoord op de bevindingen van een [evaluatierapport](#) dat de SERV over het Groeipakket maakte. Rekening houdend met een aantal actuele noden van de gezinnen en de uitdagingen van de samenleving als geheel, en van de arbeidsmarkt in het bijzonder, is het voor de SERV belangrijk om het Groeipakket op een aantal punten inhoudelijk en operationeel bij te sturen.

De SERV presenteert met dit advies geen uitgewerkt en becijferd voorstel voor verantwoord en duurzaam beleid rond het Groeipakket. De SERV biedt wel een onderbouwd kader voor nodige aanpassingen of versterkingen binnen het Groeipakket. Het vormt de basis voor verder onderzoek, evaluatie, beleidsvoorbereiding en overleg. De SERV heeft specifieke aandacht voor de noden van personen met een kwetsbare en onzekere arbeidsmarktpositie, tweeverdienersgezinnen

met lage inkomens, werkende armen en alleenstaande ouders, evenwel zonder hiervoor specifieke categoriale maatregelen uit te werken.

De SERV identificeert zes belangrijke strategische hefboomen: (1) het versterken van de sociale toeslag, (2) het vermijden van inkomens- en promotie vallen, (3) het beperken van bijkomende kindkosten die gepaard gaan met tewerkstelling, (4) een blijvende inzet op een performante uitvoering van het Groeipakket, (5) het werken aan een langetermijnvisie en (6) een uitgesproken plaats van het Groeipakket in een breed en geïntegreerd gezinsbeleid.

1. Groeipakket als basispijler

Het Groeipakket geldt als een krachtig beleidsinstrument voor alle gezinnen met kinderen en wordt georganiseerd vanuit twee doelstellingen: de ondersteuning van gezinnen door een gedeeltelijke compensatie van de kosten voor kinderen en kinderarmoede mee te bestrijden door gezinnen die het financieel moeilijk hebben bijkomend te ondersteunen.

Het Groeipakket is een basispijler van een geïntegreerd gezinsbeleid, met bijzondere aandacht voor de bestrijding van kinderarmoede. De decreetgever gaat ervan uit dat alle kinderen gelijkwaardig zijn en dat ze allemaal evenveel kansen moeten krijgen om te participeren aan de samenleving en zich maximaal te ontwikkelen. Het Groeipakket dekt gedeeltelijk de kosten van kinderen voor de gezinnen en geeft daarbij extra aandacht aan gezinnen en kinderen in kwetsbare situaties met de sociale toeslag, de zorgtoeslag en de pleeg- en wezentoeslag. Tegelijk biedt het Groeipakket ondersteuning om deel te nemen aan de samenleving o.a. via participatie in kinderopvang, onderwijs en arbeid en draagt zo bij tot de ontwikkelingsmogelijkheden van zowel de ouders als van de kinderen. Het Groeipakket voorziet daarvoor in een kinderopvangtoeslag, kleuter- toeslag en schoolbonus. Gezinnen in precare socio-economische situaties hebben ook recht op schooltoeslag (selectieve participatietoeslag).

De SERV waardeert het Groeipakket daarom als een **belangrijk en uniek beleidsinstrument** binnen het geïntegreerd gezinsbeleid:

- Het Groeipakket richt zich als enige instrument specifiek en direct op de brede dagelijkse noden van alle kinderen met vrij besteedbare financiële toelagen om de kosten van kinderen te compenseren en om extra kansen voor kinderen te creëren. Het Groeipakket is een stabiel deel van het inkomen van gezinnen om zo de kosten van kinderen te helpen dekken.
- De basistoelagen zijn substantieel en universeel en zijn een recht van het kind. Naast de universele toelagen wordt er ook ingezet op de specifieke en meer gerichte financiële ondersteuning van bijzondere noden die gezinnen en kinderen hebben.
- De toelagen zijn beschikbaar op het moment dat gezinnen de uitgaven maken. Ze worden meestal maandelijks uitgekeerd. Enkele toelagen worden eenmalig of op jaarbasis uitgekeerd maar daar is er telkens een link met de specifieke kosten die voor kinderen op dat moment gemaakt moeten worden (bv. geboorte- of onderwijskosten).
- Er wordt ingezet op de effectieve opname van rechten via de automatische toekenningen. De gezinnen worden administratief zeer sterk ontzorgd op de universele en inkomensgerelateerde onderdelen.

2. Sterke sociale toeslag

De SERV vraagt om de sociale toeslag te versterken rekening houdend met de negatieve effecten van armoede op de ontwikkeling van kinderen en op de arbeidsparticipatie van de ouders¹.

De SERV stelt vast dat gedeeltelijke dekking van de kosten van kinderen door het Groeipakket in het bijzonder voor de gezinnen met laag gezinsinkomen ontoereikend is, zeker voor de kinderen ouder dan 6 jaar (zie [Evaluatierapport](#), deel 4.3). De huidige sociale component in het Groeipakket, m.n. de sociale toeslag en de selectieve participatietoeslag, kan bepaalde kwetsbare gezinnen op dit moment onvoldoende extra ondersteunen om ook die kinderen voldoende ontwikkelingskansen te geven. De kans op een laag gezinsinkomen (en bijgevolg op kansarmoede) is hoger voor kinderen die opgroeien in gezinnen met: één ouder, 3 of meer kinderen, laagopgeleide ouders, een lage werkintensiteit en/of een ouder afkomstig van buiten de EU.

Een verhoging van de sociale toeslagen versterkt alle gezinnen met een beperkt gezinsinkomen en wordt gericht ingezet om kinderarmoede mee te bestrijden. Daarvoor is een aanpassing van de modaliteiten en de hoogte van de sociale toeslag nodig. Een versterking van de sociale toeslag volgt volgende principes:

- De minimale kosten van kinderen voor een volwaardige participatie aan de samenleving (referentiebudgetten) vormen een **referentiepunt** voor het bepalen van de hoogte van de sociale toeslag. De sociale toeslag moet samen met de universele toeslagen in het Groeipakket, de selectieve participatietoeslagen en de fiscale en sociale voordelen van gezinnen, de kosten van kinderen op voldoende wijze compenseren. Het totaal van voordelen en toeslagen mag niet hoger zijn dan de minimale kost afhankelijk van de leeftijd en de zorgnood van het kind en de specifieke leefsituatie van het gezin.
- De sociale toeslag houdt gedetailleerd rekening met de **samenstelling van het gezin** (aantal en leeftijd van de kinderen) en de hoogte van het gezinsinkomen. Concreet vraagt de SERV om de harde inkomensgrenzen voor de sociale toeslag te vervangen door een toekenning met een fijnmazige uitfasering vanaf vastgelegde inkomensgrenzen (zie [Inkomensvallen bannen](#)).
- De sociale toeslag mag nooit een drempel vormen om een job te starten of aan te houden en sluit **inactiviteits-, inkomens- of promotievallen** uit. Als het bruto gezinsinkomen stijgt, moet ook altijd het netto gezinsinkomen stijgen. (zie [Inkomensvallen bannen](#)) aantal

Daarnaast moeten bestaande principes voor de toekenning behouden blijven:

¹ Kinderen die opgroeien in gezinnen met inkomens die niet toelaten om volwaardig deel te nemen aan de samenleving, missen kansen bij het opgroeien en bij de schoolloopbaan. Hun ouders hebben onvoldoende middelen om te voorzien in kwaliteitsvol wonen, gezonde voeding, zorg, onderwijs, een veilige omgeving thuis om te leren en te spelen en in goederen en diensten die instaan voor een gezonde sociale en cognitieve ontwikkeling. Het zet ook ouderlijke vaardigheden en gezinsrelaties onder druk. De impact laat zich voelen op korte en lange termijn. Het risico om in armoede op te groeien komt disproportioneel vaker voor in bepaalde groepen.

- De sociale toeslag blijft gericht op **lage gezinsinkomens**, inclusief gezinnen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt. Door de toeslag afhankelijk te maken van het gezinsinkomen, en niet aan individuele lonen of uitkeringen van de ouders, worden de toeslagen doelgericht ingezet
- De sociale toeslag blijft verbonden aan de **hoogte van het inkomen** en is onafhankelijk van de bron van het inkomen en het sociaal statuut van de ouders. Daardoor komt deze toeslag ook ten goede aan de tewerkgestelde gezinnen met een laag inkomen en voorkomt zo een inactiviteitsval. De sociale toeslag helpt zo ook de bijkomende kost van werk te dragen (zie Extra kindkosten door werk opvangen). Het inkomen van een gezin moet accuraat en volledig gemeenten worden. Een verbreding van het inkomensbegrip, waarbij alle relevante inkomensbronnen gecapteerd worden, is nodig voor een correcte toekenning van de sociale toeslag. Idealiter wordt eenzelfde inkomensbegrip toegepast op alle inkomensgetoetste delen in het Groeipakket.
- De gebruikte inkomensgegevens voor de toekenning moeten zo **actueel** mogelijk zijn om de situatie van de gezinnen het beste te capteren. Automatische en manuele alarmbelprocedures moeten wel mogelijk blijven voor gezinnen die hun inkomen plots sterk zien stijgen of dalen.
- De SERV bepleit het **behoud van de specifieke zorgtoeslagen** in het Groeipakket. Specifieke toeslagen in het Groeipakket komen telkens tegemoet aan zeer specifieke extra uitdagingen van een kind en een gezin, bv. extra zorgnoden, pleegzorg of het overlijden van een ouder.
- Sociale toeslagen worden telkens toegekend voor een **volledig jaar** zolang een gezin aan de gestelde **inkomensvoorwaarden** voldoet. De toeslagen worden evenwel niet afhankelijk gemaakt van (her)tewerkstelling of sociaal statuut. Dat zorgt voor (financiële) stabiliteit voor de gezinnen en vermijdt onnodige administratieve handelingen, zowel voor de gezinnen zelf als voor de uitbetalingsactoren.

3. Inkomensvallen bannen

De architectuur van het Groeipakket moet **inactiviteits-, inkomens- of promotievallen maximaal uitsluiten**. Gezinnen moeten zich dan geen zorgen maken over een mogelijke negatieve impact op het netto gezinsinkomen door (extra) tewerkstelling of promotie. Dat wordt vermeden door het toekennen van een sociaal voordeel te combineren met een fijnmazige uitfasering van dat voordeel. Het wegnemen van drempels richting meer of beter betaald werk is ook een belangrijke piste om de inkomenssituatie van gezinnen met lage inkomens te verbeteren. Een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt heeft immers directe gevolgen voor de inkomenssituatie van deze gezinnen en beïnvloedt de volwaardige participatie van kinderen aan de samenleving.

De harde inkomensgrenzen voor de toekenning van de sociale toeslag kunnen nu een netto inkomensval uitlokken bij een bruto inkomensstijging (zie [evaluatie rapport](#) deel 4.1). Een beperkte stijging van het bruto inkomen door het aanvatten van werk, door uitbreiding van tewerkstelling of door promotie kan ervoor zorgen dat de sociale toeslag verlaagt of volledig wegvalt. Daardoor ontstaan situaties waarin gezinnen met een bruto stijging van het inkomen netto toch minder overhouden.

Een hervorming van de toekenningsmodaliteiten van de sociale toeslagen moet drempels richting werk en loon- en promotievallen voorkomen. Zowel de hoogte van de sociale toeslag als de toekenningsvoorwaarden, de gebruikte inkomensgrenzen, de link met de gezinssamenstelling en uitfasering bepalen samen de impact voor de gezinnen. De mogelijke scenario's om uit te faseren zijn divers en moeten grondig tegen elkaar afgewogen worden.

- De sociale toeslag mag **geen 'alles of niets' verhaal** zijn. De toeslag moet gedeeltelijk behouden kunnen blijven bij een bruto inkomensverhoging. Een fijnmazige uitfasering kent sociale voordelen toe aan meer gezinnen, ook als ze werken. Daarmee is het een positieve keuze om promotie, meer werk, activering en opleiding aan te moedigen. Deze aanpak vermijdt dat het Groeipakket de andere beleidsmaatregelen om werk lonend en financieel interessant te maken, tegenwerkt of teniet zou doen. Hoe hoger het initiële of maximale bedrag van een sociaal voordeel, hoe belangrijker een fijnmazige uitfasering van het recht wordt om inkomensvallen te voorkomen.
- Als principe geldt: een **afbouw** van een toeslag met een bepaald percentage van zodra het inkomen een gestelde inkomensgrens overschrijdt. Onder een gedefinieerde inkomensgrens ontvangt men de volledige sociale toeslag. Er kan gewerkt worden met uitfaseringsvorken, waarbij er uitfasering geldt tussen twee inkomensgrenzen met een maximale en minimale toelage (zoals bij de selectieve participatietoelagen om de uitbetaling van zeer kleine toeslagen te vermijden) of met een graduele uitfasering tot nul euro.
- De sociale toeslag binnen het Groeipakket wordt beter afgestemd op de **individuele noden van de gezinnen** in functie van hun samenstelling en het inkomen waarover ze beschikken. De uitfasering kan bepaald worden op basis van een aantal gezinskenmerken: het aantal kinderen in het gezin (zoals bijvoorbeeld in Canada), de leeftijd van de kinderen (zoals in Denemarken) of de combinatie van inkomen en gezinssamenstelling (zoals bij de selectieve participatietoelagen in het Groeipakket).
- Er bestaan al meerdere sociale voordelen die worden toegekend op basis van het **gezinsinkomen**, elke met een eigen ratio. Deze inkomensgrenzen kunnen onderzocht worden op hun potentieel om ook gebruikt te worden voor de uitfasering van de sociale toeslagen. Voorbeelden zijn o.a.: (1) de inkomensgrenzen voor de huidige sociale toeslagen als basis, waarna een uitfasering wordt ingezet, (2) de inkomensgrenzen voor de toekenning van de selectieve participatietoelagen die afhankelijk zijn van de gezinssamenstelling en (3) de inkomensgrenzen die afgestemd zijn op (de toekenning van) andere sociale voordelen of uitkeringen bv. verhoogde verzekeringstegemoetkoming.
- Voor het vastleggen van een **optimale uitfasering** wordt rekening gehouden met de netto impact van een bruto inkomensstijging op de verschillende bronnen van het gezinsinkomen en op de fiscaliteit. Er wordt ook rekening gehouden met de kosten van gezinnen om volwaardig te participeren aan de samenleving.
- De praktische uitwerking van een fijnere uitfasering heeft oog voor **administratieve haalbaarheid, eenvoud en het (her)gebruik van bestaande datastromen**. De administratieve gegevensstromen die nodig zijn voor het organiseren van een fijnmazige uitfasering van de sociale toelagen wijken niet of nauwelijks af van de stromen die nodig zijn voor het gebruik

van harde inkomensgrenzen. De nodige inkomensgegevens (bruto belastbare gezinsinkomens) worden al verzameld voor de toekenning van de sociale toeslagen en informatie over de gezinssamenstelling wordt reeds verzameld voor de automatische toekenning van de selectieve participatietoelagen (cf. het puntensysteem).

- De nadelen die verbonden zijn aan het fijnmazig uitfaseren van de sociale toeslag mogen de toepassing ervan niet in de weg staan, maar gelden wel als een **extra aandachtspunt**. De sociale toeslag zal niet meer voor alle gezinnen dezelfde zijn. Dat heeft een impact op de communicatie om aan gezinnen de hoogte van hun Groeipakket toe te lichten zodat iedereen begrijpt hoe het bedrag is bepaald en waarom het verschilt van wat andere gezinnen ontvangen. Er moet ook nagegaan worden of de huidige regels voor de manuele of automatische alarmbelprocedure en voor het signaleren van wijzigingen in de gezins- en inkomenssituatie van de gezinnen ook correct toepasbaar zijn bij de uitfasering van de sociale toeslag.
- De uitfasering is gebaseerd op een **actueel en volledig inkomensbegrip** (zie sterke sociale toeslag)
- Voor ieder gezin en ieder kind moet de **basistoelag** in het Groeipakket gegarandeerd blijven. De uitfasering kan enkel betrekking hebben op de sociale toeslag.

Om tot een optimaal scenario te komen is verder (academisch en administratief) onderzoek en overleg nodig over de gebruikte inkomensgrenzen, over het optimale tempo van uitfasering en over de impact voor de gezinnen.

De SERV vindt het op basis van de huidige beschikbare cijfers en bestaand onderzoek interessant te exploreren of de toekenning en uitfasering van de sociale toeslagen ook kan gebeuren volgens regels die geënt zijn op de toekenning van de huidige selectieve participatietoelagen. Er wordt dan gedetailleerder rekening gehouden met de gezinssamenstelling, de financiële draagkracht van het gezin en een redelijke vorm van uitfasering tussen twee afgebakende inkomensgrenzen. Er zijn bovendien geen nieuwe, extra gegevensstromen nodig om de berekening te kunnen maken. In de praktijk kan dat resulteren in een jaarlijkse toekenning van de selectieve participatietoelagen voor de kosten voor onderwijs en een maandelijkse component als sociale toeslag voor de rechthebbende kinderen en gezinnen.

Er moet veel zorg uitgaan naar het **uittekenen van het middenkader** om de uitfasering van de sociale component mogelijk te maken. Door een fijnmazige uitfasering van de sociale toeslagen zal het aantal gezinnen dat recht heeft op een (gedeeltelijke) sociale toeslag stijgen. Het aantal gezinnen dat in de uitfaseringsfase zit, is afhankelijk van de gekozen uitfasering en van het bedrag van de sociale toeslag waaruit vertrokken wordt. Dat heeft vanzelfsprekend een invloed op de budgettaire middelen die nodig zijn voor de sociale toeslag. Over het nodige middenkader en de oorsprong van die middelen voor een efficiënte uitfasering spreekt de SERV zich nu niet concreet uit. Dat moet deel uitmaken van verder overleg wanneer de pistes becijferd werden en de modaliteiten verder bepaald worden.

4. Extra kindkosten door werk opvangen

Het is cruciaal om de kosten voor de opvang van jonge kinderen niet uit het oog te verliezen. Bij tewerkstelling of het volgen van een opleiding is kinderopvang onvermijdbaar. Specifiek voor de gezinnen met een laag inkomen moeten de kosten voor kinderopvang extra ondersteund worden om financiële drempels voor werk of opleiding te verkleinen.

De kosten van opvang kunnen voor de financieel kwetsbare gezinnen zodanig wegen op het gezinsinkomen dat (meer) werken of een opleiding volgen, ontmoedigd wordt. Dat is het geval als de uitgaven voor opvang relatief groot zijn in verhouding tot het extra gezinsinkomen dat wordt gegenereerd door (meer) werk. Dit geldt in het bijzonder voor jonge kinderen, tot 3 jaar, waar de kosten voor kinderopvang vaak aanzienlijk zijn.

Om deze reden stelt de SERV voor om de kinderopvangtoeslag te hervormen met als doelstelling het verlagen van participatiedrempels voor de kinderopvang en voor de arbeidsmarkt. Die toeslag moet van toepassing zijn op alle vormen van formele opvang voor baby's en peuters en moet gericht zijn op gezinnen met een beperkt inkomen.

- Deze aangepaste kinderopvangtoeslag richt zich specifiek op gezinnen die **daadwerkelijk gebruik maken van formele kinderopvang**. Het doel is om de (financiële) toegang tot formele kinderopvang te verbeteren, het relatieve aandeel van kinderopvangkosten in de uitgaven van gezinnen te verkleinen en zo ook drempels naar werk of een opleiding te verlagen. Door deze benadering wordt niet alleen de financiële toegankelijkheid vergroot, maar ook het stimulerende effect van de kinderopvangtoeslag benadrukt. Het fungeert als een stimulans voor ouders om actief deel te nemen aan het arbeidsproces of aan opleidingstrajecten, wat positief is voor zowel het gezin als voor de brede samenleving.
- De SERV benadrukt dat kinderopvang bijdraagt tot de bredere ontwikkeling van de kinderen en zo een essentiële rol vervult op **pedagogisch, sociaal en economisch** vlak. Het gaat niet alleen om de werk- en opleidingskansen van ouders, maar ook om het welzijn en de ontwikkeling van de kinderen zelf. In dit kader kijkt de SERV naar een aangepaste kinderopvangtoeslag in het Groeipakket als een nuttig instrument om de participatie aan en de betaalbaarheid van kinderopvang voor kwetsbare gezinnen te vergroten.
- Een kinderopvangbeleid met een **voldoende ruim aanbod** aan (inkomensgerelateerde) kinderopvang is een essentiële voorwaarde om met deze kinderopvangtoeslag een positieve impact te realiseren op de drempels naar werk of opleiding. De SERV verwijst hiervoor naar zijn advies over de kinderopvang.
- Deze toeslag is enkel zinvol als de **administratieve impact** beperkt kan blijven. De toekenning van de toeslag moet geregeld kunnen worden via een automatische gegevensdeling tussen de kinderopvanginitiatieven en de uitbetalingsactoren voor het Groeipakket.
- De precieze **vormgeving** van deze aangepaste toeslag moet bepaald worden op basis van een grondige evaluatie van de huidige kinderopvangtoeslag, een analyse van de werkelijke

kinderopvangkosten van gezinnen in relatie tot hun gezinsinkomen en een becijfering van verschillende scenario's voor de vormgeving van deze toeslag.

- Voor de **schoolgaande kinderen** zijn er de kosten voor de buitenschoolse opvang (BKO). Op dit moment is er te weinig onderzoek beschikbaar dat inzicht geeft in de variatie in kosten en gebruik en de impact voor de gezinnen. De SERV stelt voor om het nodige onderzoek uit te voeren. De raad engageert zich om op basis van de onderzoeksconclusies verder in debat te gaan over mogelijke beleidsvoorstellen over de verschillende beleidsdomeinen heen voor gezinnen met schoolgaande kinderen.
- Een kostencompenserende toeslag binnen het Groeipakket, zoals bv. de kinderopvangtoeslag, mag **geen prijsverhogend effect** hebben op diensten of voorzieningen voor gezinnen zoals voor kinderopvang en onderwijs. Daarvoor moet de nodige garantie voorzien worden.

5. Groeimarge in performant uitvoeren

Binnen het Groeipakket werd gewerkt aan de administratieve ontzorging van de gezinnen, de consistentie van de regelgeving, verbeterde procedures en de dienstverlening aan de gezinnen. Dit blijven ook voor de toekomst belangrijke speerpunten met groeimarge voor verdere optimalisering.

Beleidskeuzes hebben aandacht voor **administratieve haalbaarheid en eenvoud**, zowel voor de gezinnen als voor de uitbetalingsactoren. Volgende pistes zijn daarbij voor de SERV cruciaal in de nabije toekomst. Op een aantal van deze pistes worden door het Agentschap Opgroeien en het VUTG al stappen gezet. De SERV wil dit graag aanmoedigen.

- Zoeken naar **extra datastromen voor bestrijding non-take up** van de zorgtoeslagen en de mogelijke link met de ondersteuningstoeslag. De SERV denkt bijvoorbeeld aan de deling van gegevens vanuit het VAPH en de Vlaamse sociale bescherming met het oog op het proactief attenderen van gezinnen op mogelijke rechten op de zorgtoeslag. Ook het pilootproject waarbij gekeken wordt of gegevens voor de aanvraag van een Persoonlijk AssistentieBudget die worden aangeleverd door een Multidisciplinair Team (MDT) gebruikt kunnen worden om te beoordelen of er ook (hoger) recht op de zorgtoeslag kan zijn, is zeker inspirerend. Er moet daarbij zeker gewaakt worden over het behoud van de neutrale rol van de MDT's. Ze hebben geen rol als evaluator.
- Blijvend zoeken naar pistes om te werken met **actuelere inkomens** voor de toekenning van de sociale toeslagen en andere inkomensgebonden voordelen. Zo sluiten de sociale toeslagen en de selectieve participatietoeslagen sneller aan bij de actuele inkomenssituatie van de gezinnen. Dat kan de noodzaak aan en het gebruik van automatische en manuele alarmprocedures verminderen. Voor het bruto belastbaar inkomen kan een toekenning op basis van de fiscale fiches een optie zijn. Er kan dan voor bepaalde groepen een toekenning gebeuren op basis van de situatie van jaar t-1 in plaats van t-2 zoals nu bij de fiscale gegevens. Voor groepen waarvoor een accurate inschatting van de inkomens op t-1 niet mogelijk is, moet de huidige procedure behouden blijven. De SERV steunt een verdere exploratie over hoe er (automatischer) gewerkt kan worden met actuelere inkomensgegevens op basis van de ervaringen

met de SOLID datakluisen en Manage My Career-project van athumi². Een procedure met actuelere inkomens mag niet leiden tot een grotere foutenmarge die gecorrigeerd moet worden met een ex-post terugvordering van de inkomensgebonden toeslagen.

- De huidige regeling is verwarrend en onlogisch. Uiteindelijk worden de kosten van een kind, zowel de dagelijkse uitgaven als de specifieke kosten voor onderwijs, in de praktijk door de ouders telkens op basis van dezelfde afspraken geregeld. Het kiezen voor één duidelijk concept vereenvoudigt de uitvoering en de communicatie tussen uitbetalingsinstanties en gezinnen over hun rechten en plichten in een heldere en juridisch correcte taal.
- Met een **inclusieve dienstverleningsmix** is maatwerk mogelijk en komen de uitbetalingsactoren tegemoet aan wat gezinnen nodig hebben om hun rechten binnen het Groeipakket te realiseren. Om alle gezinnen te bereiken en hun rechten binnen het Groeipakket te realiseren zetten ze nu al in op het ontzorgen van de gezinnen met automatische toekenning van rechten, een digitale contactstrategie en mogelijkheden voor on-line dossierbeheer door de gezinnen, een vlotte telefonische bereikbaarheid en een fysieke loketfunctie in de eigen kantoren en in samenwerking met de andere uitbetalingsactoren bij de Huizen van het Kind. De uitbetalingsactoren moeten in hun rol als dienstverlener erkend blijven en moeten de nodige handvaten en middelen behouden om innovatief aan een betere dienstverlening te kunnen werken. Dat maakt het ook mogelijk hen te betrekken in het bredere geïntegreerd gezinsbeleid (zie [gezin en werk](#)).
- [Groeipakket als](#) deel van geïntegreerd gezinsbeleid).
- In het geheel van de dienstverlening voor gezinnen blijft **heerlijk helder communiceren** over rechten en plichten een permanent aandachtspunt. Er moet voldoende aandacht gegeven worden aan communicatie die voor iedereen begrijpbaar is, ook voor personen met een beperkte administratieve geletterdheid en/of personen die behoren tot prioritaire kansengroepen zoals personen met een migratieachtergrond, personen met een handicap of chronische ziekte, laaggeschoolden en mensen in armoede. De 'Heerlijk Helder' campagne en de tools van de Vlaamse Overheid³ geven de nodige handvaten hiervoor en verdienen een brede toepassing, zowel voor digitale, papieren of mondelinge communicatie.
- De correcte en tijdige uitbetaling van het Groeipakket wordt uitgevoerd door de publieke en private uitbetalingsactoren. De SERV vraagt dat er werk wordt gemaakt van een grondige en onafhankelijke **evaluatie van de werking van het landschap van de uitbetalingsactoren**. In art. 26 §2 van het decreet van 7 juli 2017 werd de evaluatie van de uitbetalingsactoren aangekondigd na vier jaar werking. Die intentie werd ook in het Regeerakkoord 2019-2024 opgenomen. Tot op dit moment werd het BVR voor de gunning van deze evaluatie nog niet gepubliceerd.

² Zie voor meer informatie: https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/SERV_20231025_Interoperabiliteit_RAP.pdf, Use case 4.

³ <https://www.vlaanderen.be/intern/werkplek/ondersteuning/heerlijk-helder>

De SERV vindt het belangrijk dat de bepalingen in het decreet rond de evaluatie gevolgd zullen worden en dat de kostenefficiëntie, de werking van de rechtspersonen en de activiteiten en de uitvoering van de decretaal bepaalde taken aan bod zullen komen. De SERV vindt het echter problematisch dat er (nog) geen bijkomende bepalingen zijn rond de specifieke en concrete criteria, benchmarks of minimumdoelen waarop de uitbetalers geëvalueerd zullen worden, zeker rekening houdend met de potentiële consequenties om de uitbetaling van toelagen exclusief toe te wijzen aan het agentschap. De private uitbetalingsactoren voeren hun taken nu uit zonder een concreet zicht op hoe de uitvoering geëvalueerd zal worden. Dit zorgt voor onduidelijkheid en rechtsonzekerheid bij de uitbetalingsactoren en hun personeel.

Alle uitbetalingsactoren, privaat en publiek, moeten geëvalueerd worden zodat de dienstverlening (correctheid en kwaliteit) en kostenefficiëntie van alle uitbetalers met elkaar vergeleken kan worden. De SERV vraagt om daarbij ook rekening te houden met verschillende profielen van gezinnen en de daarmee verbonden werkbelasting (bv. gezinnen met recht op diverse toeslagen en de administratie die daarmee verbonden is) en de impact van de overdracht van de 6de Staatshervorming. Beide hebben een impact op de kostenstructuur van de actor.

Zonder vooruit te lopen op de resultaten van de evaluatie, maakt de SERV hier wel een aantal reflecties over dienstverlening aan de gezinnen in het kader van het Groeipakket en het belang van een robuust landschap met meerdere uitbetalingsactoren. De raad baseert zich hierop op de effecten van de huidige positieve samenwerking tussen de uitbetalingsactoren.

- Een uitbetalingsactor moet steeds een goed zicht houden op de noden van de gezinnen en in functie daarvan dienstverlening ontwikkelen.
- De optie van keuzevrijheid van gezinnen om zich bij een bepaalde actor aan te sluiten verhoogt de alertheid en kritische reflectie van de uitbetalingsactoren om te blijven werken aan de **klantentevredenheid en innovatie** van de eigen dienstverlening.
- Ook wanneer er meerdere uitbetalingsactoren bestaan, worden taken niet dubbel uitgevoerd. De uit te voeren taken worden dan wel verdeeld over meerdere actoren. Het delen van taken kan zorgen voor een **beheersbare schaalgrootte** van organisaties en organisatorische flexibiliteit.
- Afzonderlijke uitbetalingsactoren kunnen **specialiseren in dienstverlening** voor bepaalde groepen (bv. kinderen met een zorgnood, expats, zelfstandigen, ...). Door te specialiseren kunnen er efficiëntiewinsten ontstaan die ruimte bieden om aan bijkomende kwaliteitsverbetering te werken.
- Afzonderlijke uitbetalingsactoren kunnen diversifiëren in hun aanbod. De **diversificatie van diensten** is mogelijk op terrein dat grenst aan Groeipakket en geïntegreerd gezinsbeleid en wordt vastgelegd in een regelgevend kader. Het correct uitvoeren van de basisrol als uitbetaler moet de hoofdfocus blijven en gezinnen moeten altijd keuzevrijheid houden om al dan niet op bijkomende diensten in te gaan. Met aanvullende, complementaire diensten kunnen de uitbetalingsactoren het realiseren van de doelstellingen van het Groeipakket extra ondersteunen. Het is aan de uitbetalingsactoren zelf om binnen het

regelgevend kader hierrond een strategie uit te werken en te communiceren naar de gezinnen.

- Via het Groeipakket kan er een extra rol voor de uitbetalingsactoren zijn in het **geïntegreerd gezinsbeleid**. Via de bestaande contacten tussen de uitbetalingsactoren en de gezinnen kan ook informatie doorstromen over andere rechten en plichten en bestaande dienstverlening. Waar nodig kan, vanuit een zorgzaamheids- of voorzorgsprincipe, toeliding of doorverwijzing tussen actoren binnen gezinsbeleid mogelijk zijn rond signalen die opgepikt worden bij dienstverlening of huisbezoeken (bv. extra informatie rond de zorgtoeslag, hulp bij een manuele alarmbelprocedure bij een sterke inkomensdaling, mogelijkheden mobiliteitshulpmiddelen, traumabegeleiding...). Er ontstaat zo een concrete link tussen de uitbetalingsactoren en de andere delen van het geïntegreerd gezinsbeleid. Die dienstverlening is complementair aan het aanbod via het Huis van het Kind, 1G1P, GBO, CLB ... De samenwerking en communicatie tussen de verschillende diensten op vlak van dossierbeheer en gerichte informatieverstrekking en doorverwijzing is daarin een belangrijk aandachtspunt. We beschouwen de dienstverlening van de uitbetalers van het Groeipakket als administratief en faciliterend. Zij nemen niet de taken op van het welzijns- en sociaal werk.
- Een gesloten sector met een beperkt aantal vergunde actoren, zoals de uitbetaling van het Groeipakket, houdt een risico in op **rolverwarring**. Bijvoorbeeld bij de beoordeling van klachten bestaat de kans dat men zowel rechter en betrokken partij zal zijn. In een uitbetalingsmodel met slechts één actor is, wordt dit nog scherper. Dit is een belangrijk aandachtspunt bij de toekomstige keuze over het uitbetalingslandschap.

6. Beleid maken met de blik vooruit

Goed beleid gaat niet over één nacht ijs. Ook niet over twee. Ook al zijn er nu al noden voor bijsturing te onderscheiden, het belang van het Groeipakket voor de gezinnen en de impact van bijsturingen (zowel regelgevend als administratief en in termen van mogelijke overgangsmaatregelen) is zo groot, dat het huiswerk grondig moet gebeuren. Het aanpassen en bijsturen van het Groeipakket vraagt een ruim tijdspad dat toelaat een globale en onderbouwde oefening over het Groeipakket te maken. Leidende principes zijn onder andere data-gedreven beleidsevaluatie en -voorstellen voor aanpassing en een breed draagvlak uit politieke, academische én maatschappelijke hoek.

Het inhoudelijk en operationeel bijsturen van het Groeipakket is een grote oefening die gebaseerd moet zijn op de evaluatie van de verschillende componenten van het Groeipakket op effectiviteit en efficiëntie van de ingezette middelen, het stabiel ondersteunen van de gezinnen met kinderen op basis van noden en uitdagingen en een duurzaam financieel kader op korte en lange termijn. Daarmee brengt men de impact van het huidige beleid en de voorgestelde alternatieven in kaart: voor de gezinnen, de netto beschikbare gezinsinkomens, de inkomensvallen en de budgettaire impact van beleidsalternatieven voor de overheid op korte en lange termijn. Zonder grondig evaluatiewerk is het enkel te verantwoorden om een aantal van de acute knelpunten rond procedures aan te pakken.

In functie van een duurzaam en duurzaam beheerd Groeipakket vraagt de SERV om actief volgende stappen te zetten:

- Het **belang van beleidsgericht onderzoek**, met het oog op het verbeteren van de regelgeving en de operationele werking van het Groeipakket (door de Vlaamse administratie als geheel en het Agentschap Opgroeien in het bijzonder,) moet worden onderstreept. De analyse van de administratieve gegevens wordt daarvoor tot op zekere hoogte al benut. Dat moet zeker gecontinueerd en verder uitgebreid worden tot een permanente monitoring en evaluatie van sterktes en zwaktes, en van uitdagingen en kansen. De algemene en overheidsbrede analyse en aanbevelingen van SERV en VLIR in september 2021 om [betere overheidsdata voor sterk beleidsonderzoek en goed bestuur](#) te realiseren⁴, gelden ook specifiek voor het Groeipakket en de uitvoering ervan.
- **Gegevens koppelen en ontsluiten voor onderzoek**. Een degelijk databeleid biedt transparantie en het belang ervan voor beleidsevaluatie, -verkenning en -voorbereiding is groot. Er is nog veel te leren over de werking van het Groeipakket, de impact op de gezinnen en de mogelijkheden om de impact van het Groeipakket gericht vorm te geven. De recente koppeling van een beperkte set gegevens van Opgroeien/VUTG met de Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming⁵ is een eerste stap daarin. Met deze koppeling kan al meer in detail gekeken worden naar socio-economische posities, inkomens en arbeidsmarktparticipatie van gezinnen met het Groeipakket. Verdere stappen blijven nodig, onder andere met een verbreding naar andere thema's zoals onderwijs en kinderopvang. Deze gegevens zijn waardevol voor academisch onderzoek en versterken de samenwerking tussen de Agentschap Opgroeien, andere beleidsniveaus en/of -entiteiten en de academische wereld.
- **Beleids simulaties kijken vooruit**. Beleids simulaties op een representatieve steekproef van gezinnen met een simulatie van de bestaande regelgeving en de voorgenomen wijzigingen zijn een interessante methodiek om de effecten voor gezinnen, kinderen en voor de overheid in te schatten. Zo kunnen de effecten op herverdeling en kansarmoede en uitgavenprognoses over een lange periode en voor verschillende scenario's becijferd worden. Gezien de samenhang van Vlaams en federaal beleid moet ook gekeken worden naar samenwerking met andere beleidsniveaus en/of -entiteiten om dit te realiseren. Niet ieder beleidsdomein of -niveau moet een eigen instrument hiervoor ontwikkelen. Samenwerken aan één instrument zorgt ongetwijfeld voor een interessante dynamiek. De SERV werkte zelf in het kader van zijn [evaluatie](#)

⁴ De Vlaamse Universiteiten en de Vlaamse werkgevers- en werknemersorganisaties riepen de Vlaamse Regering nog op om dringend vier werven aan te pakken. De SERV en de VLIR wijzen zo op het belang van kwaliteitsvolle en beschikbare data, betere vindbaarheid en ontsluiting van gegevens, versterken van de gebruiksvriendelijkheid van de privacyprocedures en de ethische omgang met data en meer openheid in de cultuur en organisatie van overheidsentiteiten. Met concrete aanbevelingen zoals het organiseren van structureel overleg en informatie-uitwisseling met onderzoekers en andere gebruikers, de versnelde uitbouw van een Vlaamse datavindplaats, duidelijkheid en uniformiteit in de toepassing van de privacyregelgeving en het versterken het hergebruik van data en data-uitwisseling bij overheden, moet Vlaanderen in combinatie met de uitvoering van het Witboek Bestuur, de totstandkoming van Digitaal Vlaanderen, de omzetting van de PSI-Richtlijn en het Relanceplan 'Vlaamse Veerkracht' systematisch en structureel stappen vooruit zetten voor data gedreven beleid en goed bestuur.

⁵ Er werd recent een set gegevens van VUTG/Opgroeien gekoppeld aan de DWH Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (34 variabelen, m.b.t. statuten en betalingen). [Variabelenlijst](#) / [Overzicht beschikbaarheid](#)

samen met BELMOD van de FOD Sociale Zekerheid. Het potentieel én de gebruiksvriendelijkheid van dit instrument is zeer groot.

De SERV evalueert de bestaande budgettaire evolutie (met in de regel in september een verhoging van de bedragen met 2% en van de inkomensgrenzen met de procentuele stijging van de gezondheidsindex) als onvoldoende voor het dekken van de kosten van kinderen voor gezinnen in specifieke en precare situaties. Dit mechanisme garandeert op lange termijn niet dat het Groeipakket eenzelfde deel van de kosten van kinderen voor gezinnen in functie specifieke en precare noden blijft dekken en biedt geen zekerheid op een consequente toepassing (zie [Evaluatierapport](#) deel 6).

- Het Groeipakket heeft daarom nood aan een budgettaire evolutie **die stabiel en consequent uitgevoerd** wordt om gezinnen ook op langere termijn relevant te blijven ondersteunen in functie van de ruime doelstellingen van het Groeipakket en de vele noden van kinderen. Toekomstig beleid bevat daarom ook een budgettaire evolutie die zes elementen onverdeeld en in balans samenbrengt: (1) het blijven dekken van de relevante kinderkosten voor volwaardige participatie over de tijd heen, (2) het realiseren van proportioneel universalisme dat inzet op de ondersteuning van kwetsbare groepen via sociale- en zorgtoeslagen, (3) de positieve impact van een basisbedrag voor alle gezinnen en in het bijzonder ook voor de kwetsbare gezinnen, (4) de impact van wijzigingen op toekomstige betaalbaarheid (uitgavenzijde), (5) het volgen van de budgettaire evolutie van de dotatie via de Bijzondere Financieringswet (inkomenszijde) en (6) een stabiele en consequente uitvoering van de uitgetekende budgettaire evolutie zodat de impact voor de gezinnen en de overheid voorspelbaar blijft.
- Binnen het Groeipakket ziet de SERV drie pistes die mee kunnen zorgen voor **een sluitend budgettair kader voor de implementatie van beleidswijzigingen**: (1) het heroriënteren van toeslagen die in een evaluatie ondoelmatig of overbodig blijken voor een optimale ondersteuning van gezinnen ten aanzien van hun noden, (2) de onderlinge verhouding van de verschillende componenten van het Groeipakket (basistoelage, sociale behoeften, zorgnoden en participatie) wijzigen door tijdelijk een bepaalde component minder te laten groeien en het vrijgekomen budget in te zetten op een andere plaats binnen het Groeipakket (3) het anders modaliseren van de bestaande toeslagen en/of nieuwe toeslagen toevoegen binnen het Groeipakket in functie van het verbeteren van kwetsbare situaties.
- Een **lange termijn hervormingspad** moet harde garanties inhouden op volledige transparantie over de impact van de voorziene verschuivingen, op een consequente uitrol ervan op langere termijn en op een stabiele ondersteuning van gezinnen. Beleidswijzigingen zijn onvermijdelijk om bestaande of nieuwe noden van gezinnen beter aan te pakken. Het uitwerken van een toekomstige budgettaire evolutie wordt ondersteund met beleidssimulaties.
- **Werken aan een breed draagvlak voor toekomstig beleid** vormt het sluitstuk van een grondige voorbereiding van beleidswijzigingen. Zo een draagvlak moet voor de SERV gezocht worden in politieke, academische én maatschappelijke hoek. De vorm waaronder een afstemming gezocht en een draagvlak gevonden wordt is minder belangrijk dan de afstemming zelf. Zowel afstemming in bestaande adviesraden of nieuwe structuren als via medebeer zijn mogelijk.

- Via algemeen **medebeheer** rond het Groeipakket met betrokkenheid het middenveld kunnen uiteenlopende behoeften en verwachtingen vanuit de samenleving rechtstreeks en structureel in een globale, geïntegreerde visie en beheer vertaald worden. Het sociaaleconomische en maatschappelijke middenveld, waaronder de sociale partners, kan via overleg en structurele betrokkenheid een breed gedragen input op een efficiënte, werkbare wijze vertolken. Een structurele betrokkenheid van het middenveld vormt een stabiliserende factor bij de beleidsontwikkeling over de opeenvolgende regeringen heen. Inzake gezinsbeleid en Groeipakket is een sterke betrokkenheid van de sociale partners wenselijk, onder meer met het oog op het stroomlijnen van de combinatie gezin en werk.

7. Groeipakket als deel van geïntegreerd gezinsbeleid

De SERV benadrukt het blijvend belang van een breed ondersteunend beleid ten aanzien van gezinnen met kinderen. Gezinnen moeten ondersteund blijven met een geïntegreerd beleid gericht op het welzijn van kinderen en gezinnen: toegankelijke en flexibele kinderopvang, betaalbaar onderwijs voor kinderen en jongeren en een meersporenbeleid voor de arbeidsmarkt en (sociale) huisvesting. Ook de cash toelagen van het Groeipakket maken integraal deel uit van dat geïntegreerd gezinsbeleid. Binnen dit beleid heeft ieder onderdeel een eigen functie maar de verschillende onderdelen staan ook in relatie tot elkaar.

Een goed werkend geïntegreerd gezinsbeleid houdt de doelstellingen van een maatregel of dienst **zuiver**. Maatregelen kunnen dus niet geïnstrumentaliseerd worden voor doelstellingen die in een ander beleidsdomein thuishoren.

Tegelijk spelen er een aantal **interdependenties**. De keuzes die gemaakt worden bij specifieke maatregelen of diensten, hebben potentieel ook een invloed op andere maatregelen. Zo beïnvloeden bijvoorbeeld de kosten van onderwijs of kinderopvang de kosten die de gezinnen moeten dekken met hun toelagen uit het Groeipakket en zorgen de maatregelen voor de combinatie van gezin en arbeid ervoor dat ouders kunnen blijven werken en financieel zelfredzaam zijn.

Een extra inspanning voor de kwetsbare gezinnen blijft nodig, onder meer door de complexiteit van kinderarmoede waarbij er aandacht nodig is voor een **brede welzijnsbenadering**. Onderzoek benadrukt dat het welzijn van kinderen sterk bepaald wordt door de sociaaleconomische achtergrond van de gezinnen waarin de kinderen geboren worden⁶.

Volgende hefbomen zijn voor de SERV belangrijke pijlers bij de brede ondersteuning van gezinnen met kinderen:

- **Verbindingen leggen tussen verschillende delen van het gezinsbeleid.** Via gegevensdeling kan op maat bijkomende informatie of dienstverlening aangeboden worden aan de gezinnen. SERV moedigt het ontwikkelen van nieuwe dienstverleningen naar de gezinnen toe aan. De keuzevrijheid van de gezinnen om al dan niet op een aanbod in te gaan, onder welke vorm of via welk kanaal dan ook, moet altijd gerespecteerd blijven.
- **Verbindingen leggen tussen verschillende beleidsniveaus.** De gegevensdeling vanuit het Groeipakket met de lokale besturen (Family-PROEF, zie [Evaluatierapport](#) deel 2.2) brengt dit bijvoorbeeld in praktijk. De structurele ondersteuning van het gezinsinkomen voor de kosten van kinderen en de bestrijding van kinderarmoede moet voor de SERV een rol van de centrale overheid blijven maar de lokale overheid kan daarop wel aanvullen met ondersteunende dienstverlening voor gezinnen die aangepast is aan een lokale en/of tijdelijke situatie. Dit mag zeker niet resulteren in aan alles-of-niets beleid maar moet net toelaten om bijkomend en gedifferentieerd te werken vanuit bepaalde noden zonder daarbij ongewenste of discriminerende geografische verschillen te introduceren of de centrale dienstverlening uit te hollen.

- Voor gezinnen met jonge kinderen is **kinderopvang** zeer belangrijk. Om de kinderopvang zijn sociale, pedagogische én economische functie ten volle te laten vervullen is een transformatie nodig van het bestaande opvangmodel. De SERV formuleerde een reeks aanbevelingen over het beter organiseren van de kinderopvang op maat van de gezinnen ([Advies Kinderopvang: olie in het raderwerk van gezin, arbeidsmarkt en samenleving](#)). De toelagen van het Groeipakket helpen de ouders om de kosten voor kinderopvang te betalen.

- De SERV verwijst ook naar het belang van een **meerspo-
renbeleid voor de arbeidsmarkt**. Dit meerspo-
renbeleid bestrijdt drempels, stimuleert een actieve
deelname aan werk en opleiding en ondersteunt ou-
ders om een werkbare combinatie tussen arbeid en
gezin te realiseren. Uiteindelijk worden zo de kansen
voor hun kinderen op een volwaardige participatie
aan de samenleving gemaximaliseerd. De leidende
principes worden onder andere uitgezet in het [SERV
akkoord 'Iedereen Aan Boord'](#) en het [VESOC akkoord
'Alle Hens Aan Dek'](#).

- Een **transversale aanpak van armoede en kwets-
baarheid** heeft ook oog voor de specifieke noden
van gezinnen met kinderen. De bundeling van aanbe-
velingen in het [SERV-advies Armoede en solidariteit](#)
op het vlak van een inclusieve arbeidsmarkt, onder-
wijs, welzijn, gezin, energie, economie, mobiliteit, beleid en bestuur blijven van toepassing.

- Tot slot meent de SERV dat er in dit kader bijkomend ingezet kan worden op extra administra-
tieve en faciliterende dienstverlening naar gezinnen toe, ook vanuit de uitbetalingsinstanties
van het Groeipakket (zie [Groeimarge in performant uitvoeren](#))

